

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 6/6/2025 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1.

α. «Πανελλήνιον»: Η ύπαρξη των πρώτων κομμάτων ήταν πλέον δεδομένη, καθώς οι πληρεξούσιοι στην Γ' Εθνοσυνέλευση συσπειρώθηκαν γύρω από το αγγλικό, το γαλλικό και το ρωσικό κόμμα. Αυτό άλλωστε φαίνεται και από την κίνηση του Καποδίστρια να επανδρώσει ένα συμβουλευτικό όργανο, το «Πανελλήνιον», με αντιπροσώπους και των τριών παρατάξεων, προκειμένου να εξασφαλιστεί εσωτερική ειρήνη.

β. Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής: Με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης (30 Ιανουαρίου 1923) ιδρύθηκε η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής με έδρα την Κωνσταντινούπολη. Την αποτελούσαν έντεκα μέλη (τέσσερις Έλληνες, τέσσερις Τούρκοι και τρία μέλη-πολίτες ουδέτερων κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο κρατών) με αρμοδιότητα τον καθορισμό του τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών, της εκτίμησης της ακίνητης περιουσίας και τη διευκόλυνση της μετακίνησης των ανταλλαξιμών. Περίπου 200.000 Έλληνες που παρέμεναν στην Καππαδοκία και γενικότερα στην Κεντρική και Νότια Μικρά Ασία, μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα το 1924 και το 1925 με τη φροντίδα της Μικτής Επιτροπής.

γ. ΠΑΟΥΕΡ: Οι ραγδαίες αλλαγές, τις οποίες προκάλεσαν στη χώρα οι συνέπειες του Μικρασιατικού πολέμου, ανέδειξαν την ανάγκη για σημαντικές επενδύσεις στις υποδομές της χώρας. Την ίδια περίπου εποχή με τις επενδύσεις της ΟΥΛΕΝ (1925), η βρετανική εταιρεία ΠΑΟΥΕΡ ανέλαβε την εγκατάσταση μονάδων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στην πρωτεύουσα και τη δημιουργία σύγχρονου δικτύου αστικών συγκοινωνιών, βασισμένου σε ηλεκτροκίνητα τραμ και λεωφορεία.

A2.

α - Σωστό

β - Σωστό

γ - Λάθος

δ - Λάθος

ε - Σωστό

B1. Στη διάρκεια του 18ου αιώνα, παρατηρήθηκε σημαντική ναυτιλιακή και εμπορική δραστηριότητα σε πολλές παραλιακές περιοχές του ελληνικού χώρου και σε νησιά. Η δραστηριότητα αυτή ευνοήθηκε από διάφορες συγκυρίες, και ιδιαίτερα από την έξοδο της Ρωσίας στη Μαύρη Θάλασσα και το εμπόριο που αναπτύχθηκε στα λιμάνια της περιοχής (λ.χ. στην Οδησό) και της Μεσογείου. Με τη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774) μεταξύ της Ρωσίας και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, τα χριστιανικά -ελληνικά- πλοία προστατεύονταν από τη ρωσική ισχύ και έτσι ευνοήθηκε η ραγδαία ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους. Λίγο αργότερα, με τη Γαλλική Επανάσταση και τους Ναπολεόντειους πολέμους, ευνοήθηκε ιδιαίτερα η ελληνική ναυτιλία. Η διάσπαση του ηπειρωτικού αποκλεισμού, τον οποίο είχε επιβάλει το αγγλικό ναυτικό στα γαλλικά λιμάνια, έφερνε μεγάλα κέρδη, ενώ ταυτόχρονα η εξαφάνιση των γαλλικών πλοίων από την Ανατολική Μεσόγειο δημιούργησε κενά, πού έσπευσαν να εκμεταλλευτούν οι Έλληνες.

B2. Οι υψηλοί δείκτες ανεργίας και οι άθλιες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης των εργατών οδήγησαν στην έντονη πολιτικοποίησή τους, κατά τη δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα. Οι συνθήκες έδιναν την εντύπωση ότι οι πλούσιοι γίνονταν πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι. Το 1918 ιδρύθηκε το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε) από συνέδριο σοσιαλιστών. Βασικές θέσεις του προγράμματός του ήταν δημοκρατία, παροχή εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες, αναλογικό εκλογικό σύστημα, εθνικοποίηση των μεγάλων πλουτοπαραγωγικών πηγών. Σχετικά με την εξωτερική πολιτική, ζητούσε ειρήνη, χωρίς προσάρτηση εδαφών, βασισμένη στο δικαίωμα αυτοδιάθεσης των λαών. Τα προβλήματα που αφορούσαν διαμφισβητούμενα εδάφη, θα λύνονταν με δημοψηφίσματα. Το Σ.Ε.Κ.Ε ήταν το πιο αυστηρά οργανωμένο κόμμα. Έως το 1919 ήταν υπέρ της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Σταδιακά απομακρύνθηκε από αυτή, υιοθετώντας την αρχή της δικτατορίας του προλεταριάτου. Το 1924 μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος (Κ.Κ.Ε).

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ.1.

α) Η αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων, η οποία επιχειρήθηκε με παραγωγικό και οργανωμένο τρόπο σύμφωνα με τις πληροφορίες του κειμένου Α, στο μεγαλύτερο μέρος της ήταν έργο της ΕΑΠ και απέβλεπε στη δημιουργία μικρών γεωργικών ιδιοκτησιών. **Μάλιστα, σύμφωνα με τον Διευθυντή της Αγροτικής Αποκατάστασης της ΕΑΠ οι αγρότες πρόσφυγες θα εξισώνονταν με τους ντόπιους ακτήμονες και άρα θα τους παραχωρούνταν βιώσιμοι αγροτικοί κλήροι και αγροτικές κατοικίες.**

Η εγκατάσταση των προσφύγων έγινε σε εγκαταλελειμμένα χωριά, σε νέους συνοικισμούς προσαρτημένους σε χωριά και σε νέους, αμιγώς προσφυγικούς συνοικισμούς. Ο παραχωρούμενος κλήρος ποίκιλλε ανάλογα με το μέγεθος της οικογένειας των προσφύγων, την ποιότητα του εδάφους, το είδος της καλλιέργειας και τη δυνατότητα άρδευσης. Συνήθως ο κλήρος δεν αποτελούσε ενιαία έκταση, αλλά τεμάχια αγρών που βρίσκονταν σε διαφορετικές τοποθεσίες. Στην αρχή η διανομή από τις υπηρεσίες εποικισμού ήταν προσωρινή. Θα γινόταν οριστική μετά την κτηματογράφηση από την τοπογραφική υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας. Εκτός από τη γη παραχωρούνταν στέγη και όλα όσα ήταν σχετικά για την καλλιέργεια της παραχωρούμενης έκτασης όπως γεωργικά εργαλεία, σπόροι, λιπάσματα, μεγάλα ή μικρά ζώα και κάρρα για όσο διάστημα απαιτούταν μέχρι τα αποτελέσματα της πρώτης καλλιέργειας, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις και κατά τον δεύτερο χρόνο από την εγκατάσταση των αγροτών προσφύγων.

β) Για τη στέγαση τηρήθηκε το σύστημα της ανέγερσης των οικιών απευθείας από την ΕΑΠ (εργολαβία) με ανάθεση σε εργολάβους, οι οποίοι ωστόσο αντιμετώπισαν σοβαρά εμπόδια ιδίως σε μέρη που ήταν δύσκολη η μεταφορά αλλά και η εξεύρεση υλικών μέσων και εργατικού δυναμικού. **Μάλιστα, σε αυτήν την περίπτωση, κατά το σχόλιο του συντάκτη της δεύτερης πηγής, η ΕΑΠ δεν είχε λόγους να είναι ευχαριστημένη από τους εργολάβους αφού οι τεχνικοί, υπό την πίεση της άμεσης αποκατάστασης, υποχρεώνονταν να αναλάβουν κακής ποιότητας κατασκευές. Ο δεύτερος τρόπος της ανέγερσης ήταν από τους ίδιους τους πρόσφυγες με τη χορήγηση όλων των οικοδομικών υλικών (αυτεπιστασία), όπως ξυλεία, κεραμίδια και καρφιά τα οποία θα έπρεπε να μεταφερθούν από μακριά αλλά και χρημάτων για την πληρωμή ξυλουργών και χτιστών. Παράλληλα, σε αυτή την δεύτερη περίπτωση, οι πρόσφυγες θα ήταν επιφορτισμένοι να παρέχουν ανειδίκευτη εργασία και να μεταφέρουν τα υλικά, ενώ ένας εργοδηγός θα επέβλεπε την ποιότητα και την ποσότητα της εκτελούμενης εργασίας, δίνοντας χρηματικές ή σε είδος προκαταβολές ανάλογα με την πρόοδο που σημειωνόταν. Τα κτίσματα ήταν, συνήθως, δύο δωμάτια, μία αποθήκη και ένας σταύλος. Την αξία του παραχωρούμενου κλήρου θα πλήρωναν οι πρόσφυγες με δόσεις. Ο τίτλος που δινόταν στους κληρούχους ήταν τίτλος απλής κατοχής. Θα γινόταν τίτλος πλήρους κυριότητας αργότερα, μετά την αποπληρωμή του χρέους.**

Μετά τη διάλυση της ΕΑΠ, το 1930, τα χρέη των αγροτών προσφύγων ανέλαβε να εισπράξει η Αγροτική Τράπεζα.

Δ.1.

Το κίνημα του Θερίσου δεν πέτυχε πλήρως τους στόχους του, αλλά έδωσε νέα ισχυρή ώθηση στο Κρητικό Ζήτημα και προκάλεσε θετικές εξελίξεις.

α) Οι ευτυχείς αυτές εξελίξεις επιβεβαιώνονται άλλωστε και από την αποτίμηση της επανάστασης του Θερίσου από τον ίδιο τον Βενιζέλο, ο οποίος σε άρθρο του στην εφημέριδα «Κήρυξ» τον Απρίλιο του 1907 δήλωνε ότι ο κρήτικος λαός θα έχει δικαίωμα ουσιαστικής γνώμης στο αναγνωρισμένο πλέον εθνικό ζήτημα της Κρήτης, εφόσον μετά την επανάσταση κατοχυρώθηκαν, στα πλαίσια ενός νέου πολιτεύματος, οι ελευθερίες του κρητικού λαού και εμπεδώθηκε ο ρόλος του λαϊκού παράγοντα στις πολιτικές εξελίξεις του νησιού. Στη συνέχεια, η Διεθνής Επιτροπή που ήλθε στην Κρήτη το Φεβρουάριο 1906, ανέλαβε να εξετάσει την κατάσταση και τους όρους λειτουργίας του αρμοστειακού καθεστώτος και να υποβάλει σχετική έκθεση. Έπειτα από μακρότατες και επίπονες διαβουλεύσεις με τον Ελ. Βενιζέλο και με την Ελληνική Κυβέρνηση, οι Μεγάλες Δυνάμεις κατέληξαν σε μια νέα ρύθμιση του Κρητικού Ζητήματος, προκρίνοντας τη λύση της άμεσης ένωσης με το ελληνικό κράτος, αφού διαπιστωνόταν ότι η παραμονή του πρίγκιπα θα ναρκοθετούσε την ομαλή πολιτική ζωή του νησιού. Το οριστικό κείμενο των μεταρρυθμίσεων προέβλεπε την οργάνωση/αναδιάρθρωση Κρητικής Χωροφυλακής με εντελώς νέο σχήμα, την παράλληλη ίδρυση Κρητικής Πολιτοφυλακής υπό την εποπτεία απόστρατων Ελλήνων αξιωματικών, με Έλληνες αξιωματικούς που προηγουμένως θα παραιτούνταν από τον ελληνικό στρατό, και την ανάκληση/απόσυρση των ξένων στρατευμάτων, μετά την αποκατάσταση της εσωτερικής γαλήνης στην Κρήτη. Η πολιτική του Βενιζέλου είχε θριαμβεύσει.

β) Αμέσως έπειτα, συγκροτήθηκε η Β' Συντακτική Συνέλευση των Κρητών, για την εκπόνηση νέου συντάγματος, και η πρώτη πράξη της ήταν η έκδοση ενωτικού ψηφίσματος στις 30 Ιουλίου 1906, μέσα σε ατμόσφαιρα συμφιλίωσης και εθνικής έξαρσης. Έτσι, όπως προκύπτει από το κείμενο Γ, ξεκινούσε εκ νέου το έργο της ανασυγκρότησης της Κρήτης με την παραχώρηση από τις Μεγάλες Δυνάμεις στην κρητική κυβέρνηση δάνειο 9.300.000 γαλλικών φράγκων και ρύθμιση των τόκων των προηγούμενων δανείων. Στη συνέχεια, με νέα απόφασή τους οι Δυνάμεις παραχωρούσαν στο βασιλιά των Ελλήνων Γεώργιο Α' το δικαίωμα να διορίζει εκείνος τον Ύπατο Αρμοστή της Κρήτης (14 Αυγούστου 1906), γεγονός που αποτέλεσε καθοριστικό βήμα για την προώθηση του κρητικού ζητήματος. Το νησί είχε ουσιαστικά καταστεί μια ιδιότυπη ελληνική επαρχία.

Μετά τις εξελίξεις αυτές, ο Πρίγκιπας Γεώργιος δεν μπορούσε πια να παραμένει στην Αρμοστεία της Κρήτης. Παρά τις επίμονες παρακλήσεις των αντιβενιζελικών φίλων του, εκείνος υπέβαλε την παραίτησή του (12 Σεπτεμβρίου 1906) και αναχώρησε από την Κρήτη. Ο βασιλιάς της Ελλάδας Γεώργιος Α' υπέδειξε ως νέο Ύπατο Αρμοστή τον Αλέξανδρο Ζαΐμη. Το Κρητικό Ζήτημα είχε πλέον εισέλθει στη φάση της οριστικής του επίλυσης.